

A házadómentesség, a pincelakások és a szociálpolitika

Irtá Dr. LANDESBURG JENŐ

Általánosan ismert az a harc, melyet a város illetékes tényezői a szegedi házadómentesség megadásáért indítottak és folytatnak.

A szegedi kereskedelmi és iparkamara még a múlt év derekán, amikor a fővárosra érvényes házadómentességi rendelet megjelent, kellően indokolt felterjesztésében kérte a házadómentességnek Szeged városára történő kiterjesztését. E felterjesztésében reámutatott a kamara arra, hogy azok az okok, melyek a rendeletnek kiadását a fővárosra nézve szükségessé tették: Szegedre is teljes mértékben fentállanak.

Felterjesztésében reámutatott a kamara arra is, hogy a munkálatoknak elvégzését, az általános közszempontok mellett különösen sürgössé és aktuálissá teszi az a sajnálatos körülmény, hogy

Szeged többszáz építőiparos és az az iparhoz csatlakozó iparágak művelői ugyyszólván teljesen munkanélkül szűkölködnek.

A városi mérnökség hivatalos megállapítása szerint az elmúlt év derekáig egyetlen új épület építésére sem kértek építési engedélyt a város belterületén. Ez a szinte példátlanul álló munkahiány, amely az önálló iparosok egész sorának anyagi megrendülésével fenyeget, a szóban levő építkezések megvalósítását és annak sürgösségét mindenekfelett indokolja.

Hivatkozott a kamara egy kivételesen szegedi körülményre is, amely a városban modern lakások építését teszi szükségessé. A Tisza folyó mellett felépült Szeged fekvése annyira mély, hogy a folyó vize még normális vízmagasságnál is magasabb, mint a védőtöltésen belül fekvő városnak legtöbb területe. Köztudomásúlag 1879 után a királyi biztosság az árvíz elleni védelem céljából Szeged belterületének az úgynevezett eszményi nivóra való feltöltését rendelte el. Ez a munkálat azonban a nagy költségre való tekintettel csak a város legbelsőbb részein, valamint a közutakon, sugárutakon lett végrehajtva. A városnak ezen a részén is maradtak azonban olyan épületek, amelyek a régi nivóra vannak építve, vagyis a mai vízszintnél 3-4 méterrel mélyebb gödrökben állnak. Az ilyen természetű adottság folytán

a talajvíz a régi épületeket — ugyyszólván kivétel nélkül — annyira eltele, hogy az ezekben levő lakások egészségtelen, nedves, fertőző állapotban vannak.

Ezeknek a vizes lakásoknak száma egy néhány év előtti hivatalos felvétel szerint körülbelül 3500.

Mindezek előrehocsajtása után a kamara felterjesztésében azt kérte, hogy a kormány a fővárosra érvényes adómentességet Szegedre is terjessze ki oly módon, hogy 15 évre terjedő teljes adómentességet és ezen túl további 10 évre terjedő 75 százalékos rendkívül házadómentességet engedélyez:

- a) a Tisza folyó és a Tisza Lajos-körút által határolt területeken emelt új épületekre;
- b) a városi szabályozási vonalnál kijebb vagy beljebb álló épületek helyére emelt új épületekre;
- c) a város területén, illetőleg Újszegeden épített családi házakra.

A kamara ezt a felterjesztését megküldötte a pénzügyminiszternek és a kereskedelemügyi miniszternek, pártoló felterjesztés megtétele céljából a város polgármesterének is. Ez még a múlt év áprilisában történt. Amikor azután az akkori kereskedelemügyi miniszter Szegeden tartózkodott és az építőiparosok küldöttségét fogadta, ezek hasonló irányú kérelmére a miniszter azt az utasítást adta a kamarának, hogy felterjesztését ismételje meg. Ez a múlt év májusában meg is történt.

A kamara többrendbeli felterjesztésének eredménye eddig nem mutatkozott.

Márciusban azután dr. Kertész Béla a kisgyűlésen napirend előtti felszólalásában tette szóvá a házadómentesség ügyét. Kifejtette, hogy

míg Budapesten és több vidéki városban már megindult a tavaszi építkezés, csak Szegeden uralkodik e téren általános tespedés.

A polgármester elmondotta, hogy a pénzügyminiszteriumban éppen az üres lakások nagy számára való hivatkozással akartak kitérni a város kívánsága elől. „Felvilágosításaim után — mondotta a polgármester — megígérték, hogy a város egyes utcáira 20 évi házadómentességet adnak majd. Ezt a rendelkezést — hangzott a polgármesteri nyilatkozat — rövid időn belül megkapjuk.”

A polgármesteri biztatást követően azután rövid hír jelent meg a lapokban, mely látszólag elmentmond a polgármester nyilatkozatának. E közleményben ugyanis arról van szó, hogy a pénzügyminiszterium azért akart elzárkózni a kérelem teljesítése elől, mert Szegeden több, mint ötszáz üres lakást tartanak nyilván, tehát lakásinségről nem lehet beszélni és így a lakáshiány nem teszi szükségessé az építkezési lehetőségek előmozdítását. Közben kiderült, hogy az adóhivatásban nyilvántartott ötszáz lakás jelentékeny része nedves, egészségtelen volt, amely nem is alkalmas emberi hajlék céljaira.

Ezért — hangzik a közlemény — a polgármester most utasította az elsőfoku egészségügyi hatóságot, hogy

sürgősen vizsgálja felül az egészségtelen lakásokat,

készítsen nyilvántartást azokról, amelyeknek használata veszélyeztetik a bentlakók egészségét, gondoskodjék arról, hogy az ilyen lakásokból a lehető legsürgősebben kiköltözzenek a lakók, azután pedig állandóan ellenőrizze ezeket az egészségtelennek minősített lakásokat.

A polgármesteri nyilatkozat és intézkedés látszólagos ellentmondását abban látom, hogy az összeírás előfeltétele a kilátásba helyezett kedvezmények elnyerésének, avagy az elrendelt összeírás a kedvezmény elnyerésétől független, egészségügyi, illetve szociális intézkedés.

Ha ez az összeírás ugyanis független a kilátásba helyezett kedvezmény megadásától, úgy azt csak helyeselni lehet, már abból az okból is, mert az egynehány szellemi inségmunkásnak nyújtani kis időre szűkös megélhetést. Ha azonban ez az összeírás előfeltétele a kedvezmény megadásának, úgy arra azt mondhatom, hogy azzal kár az időt feocsérolni, mert

ez az összeírás már megtörtént,

hozzá igen nagy alapossággal.

Dr. Krausz József 1926 márciusban indítványt nyújtott be a közgyűléshez, amelyben az egészségre ártalmas lakások kataszterének újbóli megállapítását és közlését kérte. A közgyűlés ezt el is rendelte, amelynek folyományaként a város akkori tanácsa utasítást adott a nedves, egészségtelen lakásoknak Szeged város belterületén történő összeírására.

E munkálatot dr. Jung Sándor kerületi tisztiorvos végezte, az orvost és szociológust jellemző emberszeretettel és lelkiismeretes ember munkáját fémjelző alapossággal. Munkájának eredménye (melyet 1927-ben fejezett be) egy 23 oldalas kis füzet, mely azonban annál megdöbbentőbb tükörképe Szeged egészségügyi viszonyainak.

Két egészségügyi orvos háromnapos fáradtságos munka után készítette el az egészségtelen

lakások kataszterét. „Az eredmény — mondja a füzet előszava — megdöbbentő volt, dacára annak, hogy a vizsgálók higiéne standardja bizonyára nem volt nagyigényű.”

„A törvényhatósági bizottságot emberbarát érzések vezették — hangoztatja Jung dr. —, midőn az egészségtelen lakások bérlőinek elhelyezési módja foglalkoztatja, azért az üresen álló ilyenmő lakást tekinteten kívül hagyva,

3170 lakott egészségtelen, nedves és pincehelyiségről

fogok számot adni.”

„A közegészségre oly károsan ható tényezőknek nemcsak megszüntetése — írja jelentését Jung dr. —, hanem megelőzése is a közhatalóság gondoskodásának tárgyát kell hogy képezze, szükségesnek tartom e kérdésnek történelmi, földrajzi, geológiai és a közelmúlt rekonstrukcióval való vonatkozásaira is kitérni, hogy a jelen követelményének és a jövő fejlődésnek legmegfelelőbb megoldását biztosíthassuk.”

Jung dr. a maga elé tűzött feladatának meg is felelt és a kérdést a jelzett szennyfoltokból is megvilágosította.

A lakáskataszter eredményeként azután elénk tárja, hogy 1927-ben a város 80-100 belterületi lakosságának egynegyedét, azaz

10.661 lélek kénytelen 3170 egészségtelen, nedves, szuterén és pincehelyiségben élni.

Ez a szám kerületenkint ezt a megoszlást mutatja:

az I. kerületben van	52
a II. kerületben	322
a III. kerületben	532
a IV. kerületben	292
az V. kerületben	1223
a VI. kerületben	622
a VII. kerületben	126

nedves és pincelakás.

Legtöbb nedves lakás van a város legmélyebben fekvő feltöltetlen részein az V kerületben, Rókuson: 1223.

(Ezuttal csak egész mellékeltlen jegyzem meg, hogy a négy év előtti gyermek-paralízisjárvány a legtöbb áldozatot Rókusról szedte.)

Jung dr. munkájában a kérdést minden oldalról megvilágítja, melyet — sajnos — egész terjedelmében nem tárhatott az olvasó elé. Érdekes és egyben megdöbbentő a nedves lakások lakói arányszámának vizsgálata. Ez irányban felállított arányszám szerint az I. kerületben a lakók 3.1 százaléka, a II. kerületben 11 százaléka, a III. kerületben 15.5 százaléka, a IV. kerületben 8.9 százaléka, az V. kerületben (Rókuson) 24.5 százaléka, a VI. kerületben 16.2 százaléka, a VII. kerületben pedig a lakók 4.2 százaléka lakik nedves, egészségtelen lakásban.

Folytassam-e ennek a szomorú képnek elvetítését? Minek? Kár lenne! De talán felesleges is.

Nem tudom minő hatása lett dr. Jung Sándor előterjesztésének. Talán kitelepítették egy-egy nedves lakás lakóit, talán még azt sem.

Bizonyos azonban az, hogy

9 év után ismét ott tartunk,

hogy felállítjuk a „nedves lakáskatasztert” — holtott arra, az inségmunkások célszerű foglalkoztatásán túl — szükség alig van, mert ez a kimutató megvan és ott porlik a város irattárában.

Igy válik a házadómentességnek Szegedre történő kiterjesztése szociálpolitikai feladattá is. A nedves, egészségre ártalmas üres lakások nem ronthatják az esetleges egészséges üres lakások statisztikáját. Ezeket törölni kell a nyilvántartásból, hogy így ne legyenek akadályai a házadómentesség megakadályozásának és így egy egészséges építkezési folyamat megindításának.

Amíg alszik
a DARMOL
dolgozik